

Vícenásobná expozice různými druhy světla. Foto: Jan Pohribný

DRUHY SVĚTLA

Při fotografické praxi se setkáme většinou s přírodním světlem, ranním, denním, večerním, nočním. Je nejpřirozenější a máme s ním nejmenší problémy. Snad jen ráno a večer musíme brát ohled na sníženou barevnou teplotu. Brzy ovšem zjistíme, že pouze s přírodním světlem nevystačíme, chceme si světlo ovlivňovat, poručit mu. Dostáváme se k využití umělého světla. Nejčastější a zároveň nejjednodušší je používání blesku. Jeden máme většinou vestavěný ve fotoaparátu. Lepších výsledků dosáhneme se silnějším externím bleskem, nejlépe

systemovým. To je blesk od stejného výrobce, přímo určený pro náš fotoaparát, bohužel výrobci se snaží s každým novým digitálním modelem dodat i nový blesk a ten starší (stačí 2 roky) můžeme vyhodit.

Samozřejmě jednotlivých zdrojů přírodního i umělého světla je více a mají různý charakter.

Poznámka: V barevné fotografii rozlišujeme světlo denní a umělé, každé má jinou barevnou teplotu a není vhodné je míchat.

Obrázek 2.1 | Krajina v odpoledním světle nepotřebuje další barevné úpravy. ISO 100, 1/125, f 11.

Přírodní světlo

Je nejčastěji využívaný zdroj. Má různou intenzitu danou denní dobou a množstvím mraků, smogu, mlhy. Jeho intenzitu snižují i další překážky jako stromy, stíny hor, přírodních překážek, domů. Přírodní světlo využíváme i v interiéru od oken, světlíků a prosklených částí. V extrémních případech, jako je ráno a večer, silně zatažená obloha, silný stín, musíme hlídat barevnou teplotu.

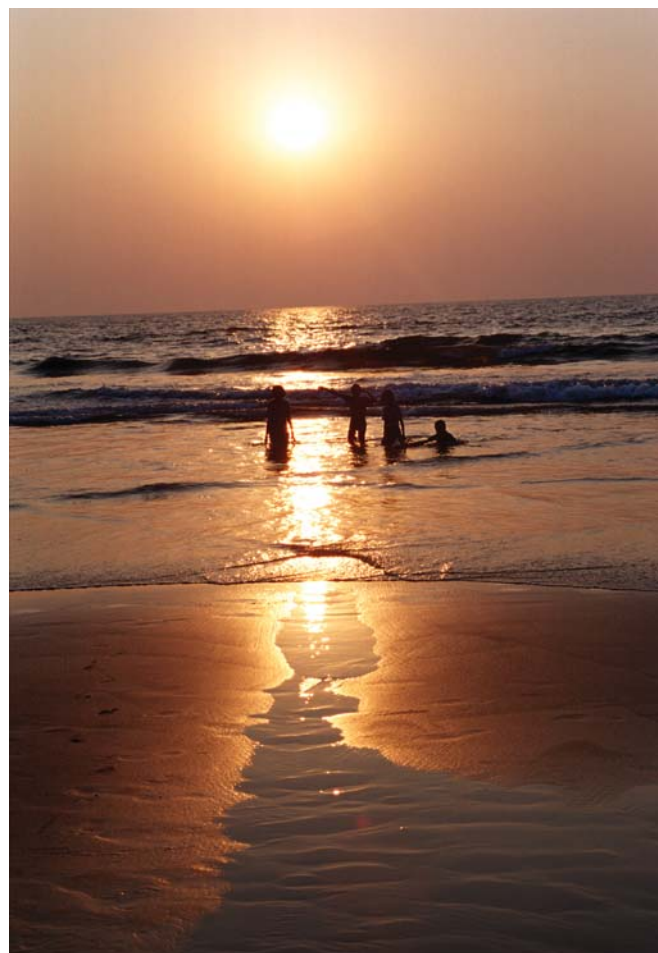
Denní světlo

Jedná se o ideální světlo – v létě od 9. do zhruba 17. hodiny, kdy má barevnou teplotu kolem 5 000 až 5 500 °K – které je ovlivněno pouze malou oblačností. Při větší nižší oblačnosti již dochází k barevnému posunu lehce pod 5 000 °K. Barvy ztrácejí svoji jasnou podobu u digitálních fotoaparátů, nastavujeme symbol mraky, případně snižujeme na 5 000 °K. Pokud pracujeme v RAWu je změna lehce srovnatelná posunem barevné teploty při převodu RAWu na tif apod.

Ranní a večerní světlo

Toto světlo má červený nádech, nejedná se pouze o červánky na obloze, ale všechny objekty jsou osvětleny světlem mezi 3 000 až 4 800 °K. U filmu odstraníme rozdíl použitím filtru Skylide, ten můžeme použít i u digitálu. Lepší je nastavení nižší barevné teploty přímo v softwaru, odstraníme tím jedno sklíčko navíc, které ubírá kvalitu ostrosti. U digitálu se náhledem přesvědčíme o správné volbě.

Mnohdy může změna barevnosti vyhovovat našemu tvůrčímu záměru a ponecháme červené paprsky, ať ukáží, co dokážou. Problém nastává s měřením expozice. V žádném případě neměříme oblohu ani tmavou krajinu, volíme střed. Klást důraz můžeme na tmavší a červenější oblohu nebo na čitelnější fotografovaný objekt. Pokud chceme zachytit červenou barvu oblohy musíme podexponovat nejméně o 2 clonová čísla. Nejlepší výsledek dostaneme v manuálním režimu (M). Podrobněji probereme západy a východy ve zvláštní kapitole.

Obrázek 2.2 | Západ slunce je doplněn stafáží dětí u moře v popředí. Nikon, film Fuji 100, 1/125, f 11.

Noční světlo

To je především světlo měsíce, hvězdy jsou pouze tvůrčím doplňkem, které svým jasem nemají prakticky pro běžnou fotografii význam. Expozice se mnohonásobně prodlužuje, exponovat můžeme desítky minut. Výsledkem jsou fotografie obdobné denním, případně zcela nevšední. Díky délce expozice mořské

vlny opticky mění svůj charakter, a stávají se tím i nezvyklou zajímavou tmavou beztvárovou hmotou. Ve městech většinou dochází ke kombinaci přírodního nočního světla s umělým.

Umělé světlo

Ohně, svíčky, louče jsou nejstaršími nositeli umělého světla. Jejich intenzita je relativně malá, při 800 nebo 1 600 ISO

Obrázek 2.3 | Obdobně jako svíčka se chová i petrolejová lampa. Kompakt Lumix LX2, automatika, čas cca 1 sekunda.

můžeme i u ohně pořídit zajímavé fotografie. Nemusíme jen využívat zobrazující se plameny, můžeme fotografovat portréty s ohněm v druhém plánu obrazu.

Baterky nejčastěji slouží jako doplněk stávajícího světla. Čelovka na hlavě postavy v jeskyni zajímavě zdůrazní fotografovanou osobu. Baterkou můžeme v noci kreslit, případně dosvicovat objekty. Zvláště halogenová ruční baterka má zajímavý výkon a hlavně barevně stále světlo kolem 3 200 °K.

Obrázek 2.4 | Foto Jan Pohribný, Obraz žhavé současnosti. Během několikaminutové expozice za stmívání je kámen balancující v řece osvětlen příručním bleskem a tužkovou baterkou je nakreslen tvar spirály – symbolu života.

Žárovky

Jsou nejčastějším umělým světlem v okolí. Mají teplotu mezi 2 800 až 3 000 °K. S touto barevnou teplotou musíme při fotografování čítat a nastavit ji na foťáku buď symbolem, nebo přímo stupni K. Pokud zvolíme mírně teplejší odstín (nejlépe při převodu RAWu), bude světlo přirozenější.

Halogeny

V tomto případě jsou míněna větší halogenová světla, kterými osvětlujeme scénu. Můžeme je použít v našem improvizovaném ateliéru. Koupit si můžeme průmyslově využitelná světla domovní apod. Ceny jsou od 300 Kč výše, stačí si upravit jejich držáky, můžeme k nim připevnit deštník. Profesionální halogenové lampy pro fotografické účely jsou vybaveny nastavci, ale jejich cena se pohybuje od 5 000 Kč výše. Všechny halogenové lampy mají teplotu od 3 200 do 3 400 °K.

Zářivky

Jsou nejméně vhodné světlo pro fotografování. Zvláště pokud se v místnosti míchá světlo modrých zářivek se zelenými či růžovými. Velmi špatně se barevný závoj odfiltrává. Nastavíme si symbol zářivek, dokonalejší je ruční nastavení bílé.

Obrázek 2.5 | Bleskové světlo v ateliéru dětem nevadí, přijde jim zcela přirozené, že dělá blik. Nikon 70, ateliérové blesky, ISO 200, čas 1/125, f 19.

Výbojky

Používají se na stavbách a ve velkých průmyslových halách. Mají velkou intenzitu světla, barevná teplota je mezi halogenkou a zářivkou. Při denním světle jdou do zelena. Opět je nejlepší ruční nastavení bílé. Při náběhu po rozsvícení mají teplejší světlo a jsou lépe použitelné ve spojení s denním světlem.

Poznámka: Systémové blesky umožňují odpalování dalších blesků (i 3 skupiny blesků), které řídí i se zvolenou automatikou. Případně odpálí jakýkoli blesk, který má fotobuňku.

Blesky

Známe ty pevně montované do fotoaparátu. Přídavné, které nasuneme do sáněk fotoaparátu. Z přídavných nebo ručních blesků jsou pro vážnější práci nejlepší systémové blesky. Ty

Obrázek 2.6 | Rudické propadání, exponováno dvěma výbojkovými blesky, odpáleno manuálně. Foto Marek Audy, Kašna.

pracují spolu s automatikou přístroje. Většinou jsou od stejného výrobce a často se mění model od modelu fotoaparátu. Systémové blesky většinou můžeme sdružovat a používat je v sestavě více hlav na stativech. I Sigma Metz vyrábí blesky, které pracují jako systémové s naším přístrojem.

Ateliérové blesky

Jsou dvojího typu. Jedny mají samostatné napájení, kondensory a automatiku v hlavě blesku. Na hlavu blesku se dodává řada nástavců, které dávají různé druhy světla. Druhou variantou ateliérových blesků je generátor pro tři až čtyři externí hlavy. Na něm nastavujeme výkon jednotlivých blesků, jejich vzájemné poměry apod. Vlastní hlava je lehčí. Tato sestava je dražší variantou, mnohdy více oblíbenou profesionály. Nástavce jsou totožné jako u první varianty. Barevná teplota je shodná s denním světlem tedy 5 500 °K.

Hořčíkový blesk

Používá se na fotografování od 19. století jako silné zábleskové světlo. Jeho intenzita je závislá na velikosti hořčíkového pásu nebo množství hořčíkové složky, kterou na připravené podložce zapalujeme. Barevná teplota je kolem 3 000 °K u složky a cca 3 700 °K u magnesiového pásu.

Tip: Světlo využíváme při tvorbě atmosféry fotografie, tvoříme jím prostor, zdůrazňujeme vybrané objekty.

Stabilní světlo

Začíná se používat v současné době, má barevnou teplotu 5 000 až 5 400°K. Využívá se i při svícení v televizi, lampy nevyzařují tolik tepla. Prodává se řada amatérských variant, cenově přístupných (HAMA, Fomei, Oehling a další). Profesionální stabilní světelné lampy, s řadou nástavců obdobných jako u bleskového světla, jsou cenově mnohonásobně vyšší.